

**Міністерство охорони здоров'я України
Харківський національний медичний університет
Кафедра філософії та суспільних наук**

**Екзистенційні виміри життя: філософія, медицина,
духовність.
*До 80-річчя Алли Петрівни Алексеєнко (1946–2021)***

***Матеріали
міждисциплінарної науково-практичної конференції з
міжнародною участю, м. Харків, 20 березня 2026 р.***

Харків 2026

УДК 1:61:130.12:111.11(082)

Е 45

Друкується за рішенням вченої ради
Харківського національного медичного університету.
Протокол № 4 від 23.04.2026 р.

Редакційна колегія:

Наконечна Оксана Анатоліївна, докторка медичних наук, професорка
Карпенко Катерина Іванівна, докторка філософських наук, професорка
Абашнік Володимир Олексійович, доктор філософських наук, професор

Е45 Екзистенційні виміри життя: філософія, медицина, духовність. До 80-річчя Алли Петрівни Алексеєнко (1946–2021): матеріали міждисциплінарної науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Харків, 20 березня 2026 р. / ред. кол.: О. А. Наконечна, К. І. Карпенко, В. О. Абашнік. Харків: ХНМУ, 2026. 262 с.

Existential Dimensions of Life: Philosophy, Medicine, Spirituality. In Honor of the 80th Anniversary of Alla Petrivna Alekseenko (1946–2021): Proceedings of the Interdisciplinary Scientific and Practical Conference with International Participation, Kharkiv, March 20, 2026 / editor. col.: O. A. Nakonechna, K. I. Karpenko, V. O. Abashnik. Kharkiv: KhNMU, 2026. 262 p.

У цій збірці з нагоди 80-річчя професорки А. П. Алексеєнко представлені результати досліджень фахівців та молодих науковців у сфері медицини, філософії, політології, соціології, історії з різних наукових та навчальних закладів України, а також дослідників зарубіжних країн, зокрема, з Австрії, Італії, Великої Британії, Німеччини, Сінгапуру, Швейцарії, Японії. Крім названої тематики, пленарні та секційні доповіді також акцентують увагу на проблемах духовності в Україні та світі. Окрема секція доповідей присвячена студентським дослідженням. Для науковців, викладачів, аспірантів та всіх зацікавлених.

©Автори, 2026

Рябокоть Євген Миколайович, доктор медичних наук, професор, професор кафедри стоматології

Рябокоть Роман Євгенович, здобувач освіти, факультет психології

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, (м. Харків, Україна)

ПОСТТРАВМАТИЧНЕ ЗРОСТАННЯ В КОНТЕКСТІ РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ: ДУХОВНИЙ АСПЕКТ

Завгородня Наталія Ігорівна, кандидатка медичних наук, доцентка, доцентка кафедри сексології, психотерапії та медичної психології

(Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна)

Горецька Анастасія Миколаївна, кандидатка психологічних наук, доцентка, кафедра медичної і клінічної психології (Міжрегіональна академія управління персоналом, м. Київ, Україна)

Завгородня Любов Василівна, асистентка кафедри інфекційних хвороб, дитячих інфекційних хвороб, паразитології, фтизіатрії та пульмонології

(Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна)

РОЛЬ СУСПІЛЬНИХ НАУК В НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО

ГУМАНІТАРНА ПАРАДИГМА ТА СИНЕРГІЯ ДУХОВНОСТІ Й ЗДОРОВ'Я У НАУКОВИХ ПОГЛЯДАХ АЛЛИ ПЕТРІВНИ АЛЕКСЕЄНКО

Наталія Миколаївна Мартиненко (Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна)

СЕКЦІЯ ВИКЛАДАЧІВ І СТУДЕНТІВ У СПІВАВТОРСТВІ

15.30 -16.00

СУЧАСНІ МОЖЛИВОСТІ КОНСТРУЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ПОРТРЕТУ ПАЦІЄНТА НА ПРИКЛАДІ ГЛИБИННОГО ІНТЕРВ'Ю

Карпенко Катерина Іванівна, доктор філософських наук, професор, зав. кафедри філософії та суспільних наук

Привар Анна Миколаївна, Магістрантка 1 курсу за спеціальністю «Медсестринство», Харківський національний медичний університет

КОЛЕКТИВНА КОЛОНІАЛЬНА ТРАВМА ТА ЇЇ ТРАНСГЕНЕРАЦІЙНИЙ ВИМІР

Сердюк Валерія Віталіївна, студентка

Демочко Ганна Леонідівна, к. іст. Н., доцент, доцент кафедри філософії та суспільних наук

Чернуха Олександр Васильович, к. іст. Н., доцент, доцент кафедри філософії та суспільних наук
Харківський національний медичний університет, (м. Харків, Україна)

СТОЇЧНІ ПРИНЦИПИ ЯК РЕСУРС ПОДОЛАННЯ СУЧАСНИХ ЕКЗИСТІЙНИХ ВИКЛИКІВ: ФІЛОСОФСЬКО- МЕДИЧНИЙ І ДУХОВНИЙ ВИМІР

Сініцина Алла Василівна, Кандидатка філософських наук, доцентка кафедри українознавства і філософії. Івано-Франківського національного медичного університету

Макар Василина, студентка 2 курсу медичного факультету ІФНМУ

про початок системного розвитку професійної стоматологічної (зуболікарської) освіти того періоду.

ГУМАНІТАРНА ПАРАДИГМА ТА СИНЕРГІЯ ДУХОВНОСТІ Й ЗДОРОВ'Я У НАУКОВИХ ПОГЛЯДАХ АЛЛИ ПЕТРІВНИ АЛЕКСЕЄНКО

Мартиненко Наталія Миколаївна, кандидатка історичних наук, доцентка, доцентка кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я (Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна)

Висловлюю щирю вдячність організаторам конференції, присвяченої пам'яті Алли Петрівни Алексеєнко. На превеликий жаль, пандемія передчасно забрала її, проте в наших серцях живуть світлі спогади про її невгамовну енергію та невичерпне джерело ідей. Маючи досвід роботи на кафедрах історії та економічної теорії, а також філософії під її керівництвом, я завжди захоплювалася стилем управління Алли Петрівни: її мудрістю, виваженістю, глибокою повагою до колег та щирою любов'ю до студентства.

Наукові інтереси Алли Петрівни завжди виходили за межі суто теоретичних побудов. Вона плекала ідею впровадження вибіркового курсу «Духовність і здоров'я», вважаючи знання людської природи не лише академічною дисципліною, а життєвою необхідністю та елементом загальної культури лікаря. Її кредо ґрунтувалося на тому, що гуманітарна підготовка має бути насичена антропологічним змістом. У добу стрімкого технологічного розвитку медицини виникає ілюзія, що новітні методи звільняють людину від відповідальності за власне здоров'я. Натомість ми з Аллою Петрівною часто обговорювали необхідність цілісного підходу, що інтегрує духовний, психологічний, фізичний та соціальний аспекти буття.

Концепція цілісного здоров'я та виклики сучасності була провідною для Алли Петрівни. В межах цієї концепції очевидно є необхідність трансформації духовного та фізичного тіла сучасної людини. У духовній сфері це означає дотримання моральних законів, чистоту помислів та відмову від руйнівних емоцій (зокрема ненависті, що «висушує душу»). У фізичному аспекті – це відповідальне ставлення до організму як до інструменту, що має бути готовим до викликів нової епохи.

Сучасна економічна криза, на думку професора, є похідною від кризи моралі. Тому гуманізм має стати стрижнем медичної освіти, орієнтуючи здобувачів на універсальні цінності – Істину, Добро і Красу. У цьому контексті ми зверталися до ідей педагогів-гуманістів: Я. А. Коменського та Й. Г. Песталоцці. Останній вбачав

ідеал людини у гармонії трьох сил: розуму (знання), серця (моральність) та рук (практичні навички).

Лікар як цілитель: духовний вимір ще один блок, на якому слід зупинитись. За переконанням Алли Петрівни, лікар – це передусім цілитель, покликаний відновити порушену цілісність пацієнта не лише на фізичному, а й на сакральному рівні. Слідом за релігійним філософом І. Ільїним та давніми мислителями, ми розглядали хворобу як порушення гармонії, де зцілення можливе лише через спільне духовне зусилля лікаря та пацієнта. Надзвичайно влучною у цьому контексті є порада Алли Петрівни звернутися до праці ар-Рази «Духовна медицина», де емоційна саморегуляція розглядається як фундамент профілактики хвороб.

Висновки та застереження. Сьогодні глобалізація та технократизм спотворюють природну цілісність життєвих процесів. Заміна моральних критеріїв сурогатною моделлю «швидкого успіху» веде до деградації духу та зростання кількості «хвороб цивілізації» – від онкології до синдрому вигорання. Алла Петрівна вважала цю тенденцію критичною.

Справжній лікар не може обмежуватися лікуванням тіла, ігноруючи душу. Спадщина Алли Петрівни Алексеєнко закликає нас повернути медицині її гуманістичне обличчя, де інтуїція, духовність та етика є невід’ємними складниками професійної майстерності.